

REPUBLICA MACEDONIA
Președinte

Cuvântul de răspuns al
Președintelui Republicii Macedonia,
E.S. Dr. Gjorge Ivanov,
La ceremonia ocazionată de conferirea titlului de
Doctor Honoris Causa la
Universitatea Creștină “Dimitrie Cantemir”

București, 6 octombrie 2011

**Stimați participanți,
Excelențele voastre,
Doamnelor și domnilor,**

Ca profesor le-am recomandat întotdeauna studenților mei să fie curioși, să se ocupe cu adevărat de știință. Citind impresionanta biografie a domnului Moldovei, Dimitrie Cantemir, al cărui nume îl poartă această prestigioasă universitate particulară, pot concluziona că acest mare erudit și filosof, istoric și geograf, muzicolog, politolog și umanist ce avea cunoștințe enciclopedice, a fost înainte de toate, dăruit cu multă curiozitate.

Și eu, condus de aceeași curiozitate, încă de demult, am început să cercetez ce înseamnă România și București-ul pentru Macedonia și pentru macedoneni, dar și invers, ce însemnătate are Macedonia pentru România și cum se va reflecta aceasta în viitorul celor două țări prietene dar și în viitorul Balcanilor și Europei.

Stimat auditoriu,

Cunoscutul poet Mihai Eminescu spunea *Vrei viitorul a-l cunoaște, Te întorci spre trecut !* "dar înainte de a face asta aș vrea să vorbesc despre prezent, pentru că astăzi București-ul înseamnă ceva pentru Macedonia și pentru macedoneni.

Cred că mulți dintre dumneavoastră știu că, din păcate, pentru majoritatea cetățenilor macedoneni cuvântul București naște amintiri traumatice. București-ul, nu din vina sa și nu din vina poporului român prieten, a fost de două ori locul în care marile puteri au croit destinul Macedoniei și de fiecare dată în defavoarea sa.

Al doilea Război Balcanic din 1913 s-a încheiat cu Acordul de la București iar eliberarea Macedoniei de sub otomani a fost transformată într-o nouă sclavie. Prin Acordul de la București, Macedonia și macedonienii au fost împărțiți între Grecia, Serbia și Bulgaria iar numele de macedonean și limba macedoneană au fost contestate și suprimate. Macedonia, acest măr al discordiei balcanice dar și europene, a fost transformată în *cassus belli* ceea ce a influențat alegerile și alianțele statelor balcanice în timpul Primului și Celui de al Doilea Război Mondial.

95 de ani mai târziu, la Summitul NATO de la București, din nou, Macedonia a rămas în afara statelor din familia europeană. S-a întâmplat ca bătrâne state membre să nu-i permită tânărului stat macedonean autodeterminarea.

De aceea, nu întâmplător și astăzi capitala României, dar nu din cauza ei, trezește traume cetățenilor macedoneni. Din păcate aici s-au petrecut evenimente care au făcut imposibilă, mai întâi aspirația de libertate și independență iar mai târziu și pe cea de Macedonie euro-atlantică.

Doamnelor si domnilor,

Eu cred ca sentimentele negative nu sunt justificate pentru că, chiar dacă nu suntem vecini direcți există între noi o apropiere întemeiată pe legături importante.

Cele mai adânci și mai importante sunt cele sunt legăturile spirituale și bisericești, legături între cele două popoare. Acestea datează din timpul ultimului împărat roman și a primului bizantin Justinian, care în anul 535 a format arhiepiscopia "Iustiniana Prima" în a cărei jurisdicție au fost cuprinse și provinciile bizantine Dacia de Nord și de Coasta, Moesia de Nord și parte din Panonia.

Cred că legătura spirituală și bisericească macedoneano-română este cel mai bine reprezentată de istoriile personalităților. O asemenea personalitate este Sf. Nicodim de la Tismana. Născut la Prilep, în Macedonia, din mama macedoneanca, Nicodim a transmis de la Muntele Athos isihastul monahal în Țările Române. Monahismul pe care el l-a întemeiat a devenit un izvor nesecat care prin veacuri a continuat să hrănească cultura spirituală românească. Dar creația sa nu este doar spirituală. Ca un constructor neobosit, Nicodim a construit mănăstiri și case monahale în Mehedinți, Gorj, Argeș și Hunedoara iar tradiția vie îi atribuie și mănăstirile Topolnița și Bistrița. Oriunde mergea ridica școli spirituale, așeza paraclise în piatră sau lemn, lăsând câțiva ucenici care să continue viața viitoarei mănăstiri. Cea mai importantă mănăstire a sa este cea de la Tismana, în inima Olteniei, de unde Nicodim a îndrumat spiritual celelalte mănăstiri și schituri din Țările Române.

Acest mare teoretician al credinței, cărturar și înalt administrator bisericesc a fost în același timp și un politician activ "*care vorbea cu regii, capabil să-i convingă de credința în Dumnezeu*". A fost consilierul a patru voievozi din dinastia Basarabilor: Vladislav, Radu, Dan și Mircea cel Bătrân nu doar pentru chestiuni religioase ci și privind deciziile politico-statale. L-a fost profesor lui Mircea dar a fost respectat și de către Sigismund regele ungar, mai târziu împărat al Sfântului Imperiu Roman. Comunicând nemijlocit cu acesta, Nicodim ajutându-l să depășească diferențele iar în anul 1406 chiar în mănăstirea sa de la Tismana, Mircea și Sigismund au convenit să lupte împreună împotriva aspirării otomane.

Ducând cu sine semnificația de la Muntele Athos a fost întemeietorul activității transcripționale în Țările Române iar la mănăstirea Tismana a pus bazele cunoscutei școli de transcriere caligrafică. Cea mai veche Evanghelie transcrisă care se afla astăzi pe teritoriul României este scrisă de mâna sa și datată în anul 1405.

Se poate ca tocmai acest iluminist al României, patron și protector al Olteniei, respectat și în Macedonia a contribuit la răspândirea încrederii între Arhiepiscopia Ohridului și bisericile românești.

Permiteți-mi să clarific ideea la care m-am gândit.

După Consiliul Florentin din 1439, când Patriarhia de la Constantinopol a ieșit din uniunea cu Roma, poporul ortodox român a ales să urmeze Constantinopolul, ieșirea găsim-o în arhiepiscopia Ohridului, care de asemenea, a rămas în afara uniunii. În acest fel, Mitropolia ungaro-valaha și Mitropolia Moldovei au acceptat jurisdicția Arhiepiscopiei Ohridului care a fost nominală și nu se amesteca în treburile interne ale celor două mitropolii. Chiar dacă, mai târziu, în secolul al XVI-lea, Mitropolia Tarii Românești și cea a Moldovei au acceptat din nou puterea Constantinopolului, Ohridul

a rămas în amintire ca centru spiritual ce a ajutat la independența bisericii române de Roma.

După înnoirea Arhiepiscopiei Ohridului în chip de Biserică ortodoxă macedoneană în anul 1967, a apărut o problemă referitoare la acceptarea autocefalității. Multe biserici ortodoxe locale au refuzat să comunice cu înnoita biserică macedoneană. Acesta nu a fost însă și cazul României care nu numai că a dat mir sfânt pentru nevoile credincioșilor ortodocși macedoneni dar a continuat să aibă un comportament și o comunicare corecte. Cred că acesta este rodul seminței spirituale pe care a sădit-o în România macedoneanul Nicodim.

Respectabili participanți,

Legăturile dintre țările și popoarele noastre nu sunt doar spirituale ci și iluministe și libere.

Marele revoluționar macedonean, Jane Sandanski spunea *“Să trăiești înseamnă să te lupți: înrobitorul pentru libertate iar cel ce e liber pentru perfecțiune. Noi trebuie să luptăm pentru trezirea conștiinței naționale”*

În vremea când Macedonia era politic și spiritual învinsă, Tarile Romane erau spațiul liberei creații pentru cărturarii, iluminiștii și tipograful macedoneni. Spre sfârșitul secolului al XVI-lea, în România a sosit Ioan Kratovski, cărturar și iluminist care a transcris și a pus în aplicare Evanghelia. În secolul al XVII-lea în vremea lui Matei Basarab și a lui Vasile Lupu, domnitori ai Țărilor Române, Meletie Macedoneanul a deschis o tipografie în Câmpulung Muscel, de tipărit ocupându-se monarhul Nektaria din Bitola și ieromonahul Ștefan din Ohrid.

România a fost locul unde au venit nenumărați macedoneni renașteniști cum sunt Gheorghia Pulevski, lexicograf, istoric, autorul primei gramatici macedonene tipărite și al unuia dintre primele dicționare macedonene, om care întreaga sa viață a participat la războaiele de eliberare ale poporului macedonean dar și ale celorlalte popoare balcanice. Aici a creat unul dintre fondatorii iluminismului în Macedonia, Jordan Hagi Konstantinov-Gihoț, dar și renaștenistul, scriitorul și poetul macedonean Raiko Zinzifov, care în Brăila în anul 1870 a creat poemul în limba macedoneană *“Cămașa însângerată”*. În mănăstirile din Moldova s-a ridicat spiritual și Partenei Zografski unul dintre cei mai însemnați renașteniști și autori de manuale.

Dar, România nu a fost doar spațiu al spiritualității și iluminismului ci și al renașterii naționale și spirituale a poporului macedonean. Atunci când Macedonia se afla sub jugul otoman iar diaspora macedoneană din Bulgaria se confrunta cu puternice presiuni din partea autorităților bulgare, renașteniștii macedoneni și activiștii care își spuneau Lozari, și-au tipărit în România Constituția secretă ce conține paragrafe pro-macedonene.

Intr-un cuvânt, pentru macedoneni și nu numai pentru ei, România a fost dintotdeauna un far al libertății, refugiu din robie și o a doua casă.

Stimat auditoriu,

Se consideră că patria este acolo unde există libertate. Țările Române au fost a doua patrie nu doar pentru renașteniști și revoluționari ci și pentru cei ce veneau aici să-și câștige existența, fiindcă întotdeauna România a fost un teritoriu fără robie, un spațiu al succesului și progresului.

Înainte și mai ales după cucerirea independenței de către România în anul 1877 mulți zidari, constructori și alți meseriași au venit aici pentru a căuta de muncă.

Acest lucru eu îl știu din experiența proprie: și bunicul meu, Avram, a fost printre cei ce au căutat de lucru în România și chiar aici, în București, în apropierea parcului Cișmigiu a avut o patiserie, mulțumită căreia și-a hrănit familia din Macedonia. Unii dintre ei căutau de lucru sezonier iar alții permanent. Majoritatea macedonenilor preferând libertatea în locul robiei au rămas să trăiască în România, întemeindu-și aici familiile.

Doamnelor si domnilor,

Popoarele înrobite se luptă pentru libertate și atunci când sunt în libertate. De aceea, mulți dintre înrobiții macedoneni s-au luptat pentru libertate chiar și când se aflau într-o Românie liberă.

Încă din secolul al XVI-lea, cetele macedonene conduse de luptătorul macedonean, Baba Novac au luptat de partea voievodului Mihai Viteazul în luptele împotriva otomanilor.

În Țara Românească a activat și unul dintre cei mai importanți luptători macedoneni, Petar Karpos. În timpul acțiunilor ofensive împotriva Imperiului Otoman, Karpos s-a întors din Țara Românească în Macedonia de unde, în anul 1689, avea să se ridice Răscoala lui Karpos pentru eliberarea Macedoniei de turci. După înăbușirea răscoalei sale, mulți dintre cei care au luptat alături de el au fugit în Țările Române.

Dar și mai târziu mulți macedoneni printre care frații Pavle și Dimitar din Bitola au luat parte activ în marea Revoluție națională de la 1821 în fruntea căreia s-a aflat Tudor Vladimirescu. Înăbușirea revoluțiilor macedonene de la Razlovet și Kresna din anul 1876 și respectiv 1878, i-au silit pe mulți macedoneni, fugind din calea tiraniei, să vină aici în România, iar unii dintre ei, precum este și cazul haiducului Velku au format cete haiducești.

România a fost locul popoarelor iubitoare de libertate care-și doreau să obțină libertatea. Și macedoneni și albanezi dar și greci. Toți am auzit despre Riga Veletinlis, ideologul revoluției elene, care a lucrat ca interpret în Consulatul francez de la București. Încărcat cu idealurile Revoluției franceze, el și-a publicat propria "*Declarație a drepturilor omului*" și "*Noua constituție politică*" propunând formarea unei Federații Balcanice cu statul republican în care ar fi existat și Macedonia.

Chiar în România, aici în București emigranții macedoneni și albanezi au editat un ziar comun "Albano - Macedonia". Acesta a fost germenele planurilor comune de eliberare a Macedoniei și Albaniei de sub jugul otoman care în anul 1887 s-au transformat în Liga revoluționară Macedoneano - Albaneză.

Permiteți-mi să citez un extras din Proclamația Ligii Macedoneano - Albaneze din anul 1887 în care patrioții albanezi declarau următoarele "*După multele încercări prin care am trecut pentru a ne ajuta patria, Albania, noi am înțeles că există doar un singur mijloc de a obține victoria. Acest mijloc este unirea cu macedonenii, apropiații noștri, și acționarea în comun cu aceștia eliberându-ne patria înlăcrimată și martiră. Macedonenilor care se afla în Regatul bulgar și aceluia care trăiesc în Macedonia....*".

Chiar în România, tot aici în București în anul 1899, Comitetul revoluționar secret macedonean a purtat tratative cu Comitetul revoluționarilor albanezi pentru crearea revoltei macedoneano-albaneze împotriva Porții otomane; revoltă care ar fi forțat Europa să intervină și să rezolve chestiunea macedoneană.

Dar istoria și geopolitica nu ni s-au închinat. Revolta de la Ilinden din anul 1903 și grabnica sa înăbușire au atras atenția publicului român. Consulul român de la Bitola, Alexandru Padeanu în Raportul său cu numărul 583 din 6 august 1903 scria despre evenimentele din Krusevo din timpul Revoltei de la Ilinden, printre altele “ *Ar dura prea mult aici să enumerăm toate satele creștine care au suferit sub tirania turcilor*”.

După Revolta de la Ilinden, situația din Macedonia a fost disperată. Foametea, dezamăgirea și acțiunile militare au făcut ca un număr tot mai mare de macedoneni să caute adăpost aici în România în libertate, neașteptându-se ca tot aici, 10 ani mai târziu. va fi pecetluita soarta Macedoniei.

Și ca și înainte, și după împărțirea din 1913, Macedonia a continuat să vadă în România un loc al compasiunii, al sprijinului și al libertății. Cred că pentru aceasta, cea mai buna mărturie și culme a gestului umanitar, a fost acceptarea a aproximativ 8.000 de copii-refugiați macedoneni , victime ale războiului civil din Grecia din anul 1947. Pentru nevoile acestora în România s-au deschis școli macedonene în Sinaia, Tugles și Oradea ... Au fost tipărite manuale în limba macedoneana, gramatica macedoneana , ziare în limba macedoneană..... cu alte cuvinte copiii macedoneni dezrădăcinați din familiile și vetrele lor, le-a fost dăruită o nouă viață.

Îngrijiți de poporul român prieten ca și cum ar fi proprii copii, mulți dintre aceștia au devenit oameni culti și s-au întors în Republica Macedonia cu o solida dezvoltare a sentimentului național macedonean. Aceștia nu au uitat niciodată ospitalitatea românească iar astăzi formează unul dintre cele mai puternice poduri de prietenie între țările și popoarele noastre.

Doamnelor si domnilor,

Am vorbit despre legăturile istorice dintre Macedonia si România ce pot fi sintetizate într-un singur cuvânt – libertate. România ca țara a libertății este locul unde au venit multe generații de macedoneni pentru ca in libertate sa-si construiască succesul, sa evolueze dar și pentru a se lupta pentru prima lor patrie – Macedonia.

Prin istoriile personale ale celor asemeni Sfinților Nicodim, Meletie și Puleski, prin curajul lui Karpos, Vlajku și al emigranților macedoneni, amintind și de cei care veneau în căutarea unui loc de muncă, dar și de copiii refugiați, noi aflăm adevărul despre profunzimea relațiilor spirituale, culturale, economice și politice macedoneano-române. Înțelegem ce a însemnat Macedonia pentru România, dar și ce a însemnat România pentru Macedonia și macedoneni.

Având în gând sfatul lui Eminescu „*Vrei viitorul a-l cunoaste, Te intoarce spre trecut !*” vă propun ca pentru un moment să privim în viitor.

Stimat auditoriu,

Peste doi ani marcăm împlinirea unui secol de la Acordul de la București care a împărțit Macedonia dar și a 5 ani de la Summitul NATO la care Republica Macedonia s-a confruntat cu blocada grecească în drumul său către integrarea euroatlantică. Ce au în comun ambele evenimente sunt provocările caracteristice secolului 19, când statele și popoarele se luptau pentru acceptare, când spațiile se împărțeau în loc să se unească.

Este de neacceptat ca astăzi, la început de secol al XXI-lea astfel de provocări să arunce o umbră. Iar aceste provocări pot fi depășite doar dacă se acceptă faptul că libertatea reprezintă o stare esențială pentru o pace adevărată și trainică.

Acest lucru cu siguranță se aplică și pentru Pax Europeană, care este înțeleasă ca un proiect de pace. Europa trebuie să fie spațiul libertății de mișcare a oamenilor, a ideilor, a capitalului și a produselor. Libertatea este ca fiecare să-și poarte propria dreptate, propria identitate! Ca un spațiu deschis în care fiecare va fi respectat pentru ceea ce este fără să ia în considerare unde locuiește și unde lucrează! Din nou, astăzi mai mult decât în trecut, Balcanilor le este necesară europeanizarea și dispariția tuturor granițelor care încă o împiedică să fie parte a ceea ce viziunii *numeau "Europa, casa noastră comună"*.

Consider că avem astăzi noi circumstanțe. Pentru prima oară în istoria tuturor statelor balcanice, avem conduceri alese în mod democratic. Spre deosebire de acum numai 10 ani când cu totul alte chestiuni se aflau pe agenda balcanică, astăzi discutăm despre proiecte comune, despre infrastructură, economie și conexiuni energetice, despre mediul înconjurător, despre accesul mai ușor și comun în prevenirea, managerierea și răspunsul la catastrofele naturale. Astăzi guvernele din regiune se dedică luptei comune împotriva crimei organizate și a consecințelor sale. Dezvoltarea rapidă, echilibrată și durabilă în regiune este scopul, valoarea și beneficiul nostru comun. Dar și pe mai departe rămâne necesitatea spațiului deschis. Acum este iarăși momentul, prin intermediul Balcanilor, ideea europeană să creeze pace și stabilitate așa cum au făcut-o deja generații de cetățeni și vizionari în Europa. *Să se construiască Europa înseamnă să se construiască pacea*- spunea tatăl Europei moderne, Jean Monnet.

Se înțelege, trebuie să fim sinceri. Uniunea Europeană nu este încă Europa. Când Uniunea Europeană va fi Europa vom putea vorbi despre adevărată pace a întregului continent. Până atunci trebuie să lucrăm la aceasta și să îi fie redat farmecul ideii de Uniune Europeană ca proiect de pace. Dați-mi voie să mă explic.

Este inacceptabil ca accesul la valorile cheie cum ar fi pacea, statul de drept și drepturile și identitatea omului să se facă în mod diferit. Condiția care ni se impune pentru a continua drumul spre progres, pe calea integrării noastre europene și euroatlantice nu include numai numele țării noastre ci și drepturile individuale ale omului pentru concetățenii mei, dreptul de autoidentificare și demnitatea umană.

Dragi prieteni,

Este imposibil ca Europa să nu știe asta. Iar eu cred că Pax Europeană nu se poate atinge fără Pax Balcanică. Este timpul ca Bucureștiul să devină sinonim cu adevărată pace balcanică. Este momentul oportun ca Bucureștiul să primească epitetul de oraș al păcii, oraș din care se va răspândi ideea de Pax Balcanică. Sunt convins că România prietenă, prin capacitatea sa, ca membră a Uniunii Europene și NATO, poate să influențeze realizarea Pax Balcanică iar prin ea, Pax Europeană. A arătat aceasta și în trecut, o poate repeta și în viitor.

Prin București către Pax Balcanică,

Prin București către Pax Europeană!

Va mulțumesc !

